

GEZ

KARTA ADRESOWA ZABYTKU

1. Nazwa

HISTORYCZNY ZESPÓŁ BUDOWLANY BOCZNIC
LOKOMOTYWOWNI WROCŁAW GŁÓWNY WRAZ ZE
STANOWISKAMI OBRZĄDZANIA PAROWOZÓW

2. Czas powstania

koniec XIX w., 1927-1933 r.

7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym

granice zespołu

widok na bocznice w kierunku północno-zachodnim

3. Miejscowość

WROCŁAW

4. Adres

część działki nr 4/105, AM-42, obręb Południe
rejon ulicy Paczkowskiej

5. Przynależność administracyjna

województwo DOLNOŚLĄSKIE
powiat WROCŁAW
gmina WROCŁAW

6. Formy ochrony

rejestr zabytków - indywidualny:
nie dotyczy
rejestr zabytków – układ urbanistyczny:
nie dotyczy
pomnik historii:
nie dotyczy
park kulturowy:
nie dotyczy
miejscowy plan zagospodarowania
przeistotnennego:
nie dotyczy

8. Historia, opis i wartości

Historia:

Zespół bocznice lokomotywowni wraz ze stanowiskami obrządzenia parowozów jest częścią zaplecza technicznego stacji Wrocław Główny, powstałej w 1842 r. Zespół powstał stopniowo, począwszy od końca XIX w., w związku z rozbudową wrocławskiego węzła kolejowego prowadzoną przez kolej pruską. Bocznice lokomotywowni Wrocław Główny wraz ze stanowiskami obrządzenia parowozów pochodzą z lat 1927-33. Budowę dużej lokomotywowni na miejscu dawnej, rozbudowywanej parowozowni z końca XIX w. zaplanowano w 1928 r. Stanowiska do obrządzenia parowozów, gdzie oczyszczano i przygotowywano lokomotywy parowe do kolejnej jazdy, przestały być użytkowane w 1990 r., kiedy we Wrocławiu zakończono regularny ruch trakcją parową.

Opis:

Zespół zlokalizowany jest na terenach kolejowych na południowy wschód od stacji Wrocław Główny oraz na północ od hali napraw POLREGIO S.A. i Osiedla Henrykowskiego. Na jego terenie znajduje się grupa torów „X” – układ torów pomocniczych prowadzący z głównych szlaków stacyjnych do dawnej parowozowni, przebudowanej na lokomotywownię. Do zespołu należą również zachowane częściowo stanowiska obrządzenia parowozów z dwoma kanałami oczyszkowymi służącymi do szlakowania parowozów (opróżnienia popielnika parowozu z resztek spalonego węgla), z pozostałościami po dwóch żurawiach wodnych służących do wodowania lokomotyw (uzupelniania wody w skrzyni lub tendrze) oraz ceglana podstawa żurawia węglowego przeznaczonego do nawęglania parowozów. W południowej części zespołu usytuowany jest murowany z cegły założony na rzucie prostokąta parterowy budynek administracyjny, kryty dwuspadowym dachem, pokrytym papą. Budynek użytkuje obecnie Polregio S.A. jako pomieszczenia dla rezydentów taboru kolejowego. Przy południowej granicy zespołu usytuowano kilka tymczasowych budynków. W północno-wschodnim narożu znajduje się dawny basen przeciwpożarowy. Na skrajnym południowym torze stoi parowóz P147-20 z 1948 r.

Wartości:

Bocznice lokomotywowni wraz ze stanowiskami obrządzenia parowozów stacji Wrocław Główny, mimo postępującej degradacji, są czytelnym układem, stanowiącym relikł historycznego zaplecza technicznego stacji Wrocław Główny. Zespół, stanowiący ważny element funkcjonowania zaplecza stacji, jest nośnikiem wartości zabytkowych i naukowych pozwalających na badanie infrastruktury towarzyszącej stacjom kolejowym oraz rozwoju trakcji parowej na terenie Wrocławia.

Źródła:

1. karta ewidencyjna zabytku nieruchomego niewspisanego do rejestru zabytków: Historyczny zespół budowlany zaplecza technicznego stacji Wrocław Główny, oprac. D. Brudło, 22.08.2025 r.
2. Wrocławskie Dworce Kolejowe, red. Maria Zwierz, Wrocław 2006, s. 185, 342-370
3. archiwalne fotografie i mapy, polska-org.pl
4. ortofotomapa z 2006 r., System Informacji Przestrzennej Wrocławia, gis.um.wroc.pl

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

Stan zachowania: dostateczny

Postulaty dotyczące konserwacji:

- zachowanie zasadniczej kompozycji oraz czytelności poszczególnych elementów zespołu, zwłaszcza układu torów grupy „X” oraz kanałów oczyszkowych,
- zabezpieczenie elementów zespołu przed dalszą degradacją oraz szkodliwym działaniem czynników atmosferycznych,
- oczyszczenie i uporządkowanie terenu,
- oznaczenie i udokumentowanie historycznego układu torów,
- przeprowadzenie niezbędnych prac z uwzględnieniem uwarunkowań konserwatorskich obecnie nieużytkowanego stanowiska obrządzenia parowozów.

- Załączniki:
1. mapa z elementami zespołu
 2. dokumentacja fotograficzna z wizji dnia 17.12.2025 r.

10. wykonanie karty (autor, data i podpis)

Klaudia Dąbrowiecka, 22.12.2025 r.

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)

* dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków

AUTORSKIE PRAWA MAJĄTKOWE NALEŻĄ DO GMINY WROCŁAW